

UCHWAŁA

3 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa (przewodniczący)

SSN Ireneusz Kunicki (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 3 lipca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W. W. i A. W.
przeciwko Bankowi
o ustalenie i zapłatę,
na skutek przedstawienia przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku
postanowieniem z 26 lutego 2025 r., I ACz 2187/24,
zagadnienia prawnego:

„1. Czy do niezbędnych kosztów procesu należnych stronie reprezentowanej przez adwokata na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. poza wynagrodzeniem ustalonym w przy uwzględnieniu przedmiotu sprawy objętej pozwem, należy doliczyć wynagrodzenie z tytułu rozpoznania zawartego w pozwie wniosku o udzielenie zabezpieczenia? 2. w przypadku odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w pk.1., wg jakiej stawki należy ustalić wynagrodzenie z tytułu rozpoznania wniosku o zabezpieczenie zawartego w pozwie, a w szczególności czy w wysokości 25% stawki obliczonej na podstawie § 2 w oparciu o § 8 ust. 1 pkt. 7 tj. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 z późn. zm.), czy w stałej kwocie 240zł w oparciu o § 8 ust. 1 pkt. 3 ww. rozporządzenia, ewentualnie wg innej wyżej niewymienionej?”.

podjął uchwałę:

**Wynagrodzenie adwokata za prowadzenie sprawy obejmuje
reprezentowanie strony w postępowaniu zabezpieczającym.**

Ireneusz Kunicki

Adam Doliwa

Kamil Zaradkiewicz

(E.C.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 26 lutego 2025 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku przedstawił Sądowi Najwyższemu następujące zagadnienie prawne:

„1. Czy do niezbędnych kosztów procesu należnych stronie reprezentowanej przez adwokata na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. poza wynagrodzeniem ustalonym przy uwzględnieniu przedmiotu sprawy objętej pozwem, należy doliczyć wynagrodzenie z tytułu rozpoznania zawartego w pozwie wniosku o udzielenie zabezpieczenia?

2. W przypadku odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w punkcie 1, według jakiej stawki należy ustalić wynagrodzenie z tytułu rozpoznania wniosku o zabezpieczenie zawartego w pozwie, a w szczególności czy w wysokości 25% stawki obliczonej na podstawie § 2 w oparciu o § 8 ust. 1 pkt 7 tj. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 z późn. zm.), czy w stałej kwocie 240 zł w oparciu o § 8 ust. 1 pkt 3 ww. rozporządzenia, ewentualnie według innej wyżej nie wymienionej.”.

W sprawie, w której powstało przedstawione zagadnienie prawne pozw w imieniu powodów wniósł zawodowy pełnomocnik - adwokat. W pozwie został zgłoszony wniosek o zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego. Sąd Okręgowy w Białymstoku uwzględnił ten wniosek. Następnie zaś sąd ten uwzględnił powództwo i zasądził od pozwanego na rzecz powodów tytułem wynagrodzenia adwokackiego kwotę 10 800 zł za całą sprawę, tj. według stawki minimalnej wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm. (dalej: rozp. opł. adv.). Sąd pierwszej instancji nie przyznał zaś powodom zwrotu odrębnego wynagrodzenia adwokackiego za uwzględnienie wniosku o zabezpieczenie roszczenia.

Sąd drugiej instancji, przy rozpoznawaniu zażalenia powodów na rozstrzygnięcie o kosztach procesu, powziął przedstawione na wstępie wątpliwości prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Przepisy ustawowe nie regulują bezpośrednio problematyki objętej przedstawionym zagadnieniem prawnym. Podstawowe znaczenie dla rozstrzygania o kosztach procesu ma art. 98 § 1 k.p.c., według którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis ten nie określa jednak w ogóle składników kosztów podlegających zwrotowi stronie wygrywającej proces.

Składniki kosztów procesu podlegających zwrotowi określa w ogólnym zarysie art. 98 § 3 k.p.c., zgodnie z którym do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Strona wygrywająca proces ma zatem prawo do zwrotu od strony przegrywającej wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika będącego adwokatem, ale według „stawek nie wyższych niż określone w odrębnych przepisach”. Przytoczony przepis wyłącza możliwość przyznania stronie wygrywającej proces zwrotu kosztów wynagrodzenia adwokackiego, jeżeli stosowna opłata nie została określona w „odrębnych przepisach”. Zgodnie zaś z art. 98 § 4 k.p.c. wysokość kosztów sądowych, zasady zwrotu utraconego zarobku lub dochodu oraz kosztów stawiennictwa strony w sądzie, a także wynagrodzenie adwokata, radcy prawnego i rzecznika patentowego regulują odrębne przepisy.

Problematyki objętej przedstawionym zagadnieniem prawnym nie reguluje również art. 745 § 1 k.p.c., według którego o kosztach postępowania zabezpieczającego sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, a o kosztach postępowania zabezpieczającego później powstałych rozstrzyga na wniosek strony sąd, który udzielił zabezpieczenia. Przepis ten reguluje tylko chwilę rozstrzygania o kosztach postępowania zabezpieczającego oraz sąd właściwy do tego rozstrzygnięcia.

2. Ocena przedstawionego zagadnienia prawnego zależy zatem od treści i wykładni przepisów regulujących stawki opłat za czynności adwokackie. Przy czym art. 16 ust. 2 ustawy z 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze, t.j. Dz. U.

z 2024 r. poz. 1564 ze zm.) nie reguluje bezpośrednio tych stawek, lecz odsyła ich uregulowanie przez Ministra Sprawiedliwości w rozporządzeniu. Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawartością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata.

Stawki opłat za czynności adwokackie w poszczególnych sprawach cywilnych zostały określone w § 2-9, 13a i 13b oraz 14 ust. 2-3 rozp. opł. adw. W przepisach tych nie zostało wymienione *expressis verbis* postępowanie zabezpieczające, a zatem nie określono odrębnej stawki opłat za czynności adwokata w tym postępowaniu. We wskazanych przepisach rozp. opł. adw. wymienione są stawki opłat adwokackich za czynności w poszczególnych rodzajach spraw cywilnych, podlegających rozpoznaniu przez sądy, z podziałem na postępowanie przed sądem pierwszej instancji i postępowanie wywołane wniesieniem środka zaskarżenia (§ 10 ust. 1-5 rozp. opł. adw.). Przepisy te używają bowiem *expressis verbis* pojęcia „sprawa”. Sprawa zaś to zagadnienie poddane sądowi pod rozstrzygnięcie w pozwie (wniosku wszczynającym postępowanie nieprocesowe). Sprawa cywilna nazywana jest także „kwestią główną”, dla odróżnienia od pojawiających się w danym postępowaniu kwestii incydentalnych (ubocznych albo wypadkowych). Sąd rozstrzyga sprawę cywilną, wydając orzeczenie co do istoty sprawy (wyrok, postanowienie co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym).

W zasadzie w żadnym z przepisów § 2-9, 13a i 13b oraz 14 ust. 2-3 rozp. opł. adw. nie uregulowano opłat za czynności adwokackie w postępowaniu incydentalnym (ubocznym albo wypadkowym). Wyjątek stanowią jedynie: § 10 ust. 2 rozp. wyn. adw. określający stawki opłat w postępowaniu zażaleniowym oraz § 14 ust. 3 rozp. opł. adw., w którym uregulowano opłaty w postępowaniu ze skargi na tzw. przewlekłość postępowania. Jednakże opłaty za czynności adwokackie

w postępowaniu wywołanym wniesieniem środka zaskarżenia są regulowane odrębnie (co do zasady w § 10 rozp. opł. adw.), niezależnie czy zaskarżono orzeczenie co do istoty sprawy, czy też orzeczenie wydane w kwestii incydentalnej. Natomiast „skarga na przewlekłość postępowania” jest traktowana przez niektórych przedstawicieli nauki jako środek zaskarżenia.

Kwestia zabezpieczenia roszczenia nie jest sprawą cywilną (kwestią główną), np. nie można wytoczyć powództwa o zabezpieczenie roszczenia. Wniosek o zabezpieczenie roszczenia można zgłosić tylko co do konkretnego uprawnienia (zabezpieczenie roszczenia dotyczy roszczenia procesowego, nie zaś materialnoprawnego), stanowiącego kwestię główną, a zatem w konkretnej sprawie cywilnej, która podlega albo będzie podlegała rozpoznaniu przez sąd (art. 730 § 1 i 2 k.p.c.). Wniosek o zabezpieczenie roszczenia można wprowadzić zgłosić przed wytoczeniem powództwa, ale musi on dotyczyć konkretnego uprawnienia i udzielone zabezpieczenie upada, jeżeli powództwo o to uprawnienie nie zostanie wytoczone w terminie wyznaczonym przez sąd (art. 733 § 1 k.p.c.).

Postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem incydentalnym (ubocznym wobec postępowania w sprawie). Postępowania incydentalnych jest w polskim postępowaniu cywilnym wiele (np. postępowanie zabezpieczające, o zabezpieczenie dowodów, o przywrócenie terminu, o zwolnienie od kosztów sądowych, o ustanowienia adwokata albo radcy prawnego z urzędu, o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy – art. 45 k.p.c., o wyłączenie sędziego). Co do zasady w § 2-9, 13a i 13b oraz 14 ust. 2-3 rozp. opł. adw. nie przewidziano odrębnej opłaty za czynności adwokackie w żadnym z postępowań incydentalnych, z wyjątkiem postępowań zażaleniowych (gdy zażaleniem zaskarżono postanowienie w kwestii incydentalnej) i postępowania ze „skargi na przewlekłość”. Opłaty zostały przewidziane tylko za podejmowanie czynności w sprawach cywilnych (kwestiach głównych) i obejmują one czynności we wszystkich postępowaniach incydentalnych, powiązanych z postępowaniem w sprawie. Odrębne uregulowanie opłaty adwokackiej w postępowaniu ze „skargi na przewlekłość” również przemawia za tym, że we wszystkich innych postępowaniach incydentalnych w pierwszej instancji opłaty adwokackie (wynagrodzenie adwokackie) zawarte są w opłatach (wynagrodzeniu) za

prowadzenie sprawy. W razie braku tego uregulowania nie przysługiwałaby odrębna opłata za czynności adwokackie w tym postępowaniu.

3. Udzielenie odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne wymagało także dokonania wykładni i rozważenia zastosowania § 20 rozp. opł. adw., zgodnie z którym wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju. Również ten przepis stanowi o „sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu”. Podobnie jak w innych przepisach rozp. opł. adw., pojęcie „sprawa” zostało użyte w tym przepisie w klasycznym rozumieniu, a zatem jako kwestia główna przedstawiona sądowi do rozpoznania i rozstrzygnięcia w powództwie. Wskazany § 20 rozp. opł. adw. nie uprawnia zatem do poszukiwania przepisu najbardziej zbliżonego, aby określić i przyznać odrębne wynagrodzenie adwokackie za czynności dokonywane w postępowaniach incydentalnych, np. w postępowaniu zabezpieczającym.

4. Dużą ilość postępowań incydentalnych w ramach danego postępowania w sprawie oraz ich dużą pracochłonność lub skomplikowany charakter, sąd orzekający o kosztach postępowania rozpoznawczego może i powinien uwzględnić, podwyższając zasądzoną kwotę w stosunku do minimalnej stawki opłaty adwokackiej (wynagrodzenia adwokackiego) na podstawie § 15 ust. 3 rozp. opł. adw. Oznacza to bowiem większy nakład pracy adwokata.

5. Postępowanie zabezpieczające w sprawach cywilnych składa się z dwóch etapów (rozpoznawczego i wykonawczego). Niniejsza uchwała, zgodnie z zakresem rozstrzyganego zagadnienia prawnego, dotyczy tylko etapu rozpoznawczego (postępowania w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia przez sąd – art. 730-757 k.p.c.). Nie dotyczy zaś etapu wykonawczego postępowania zabezpieczającego (zob. art. 743 § 1 k.p.c.), koszty którego są regulowane odrębnie.

Uchwała nie dotyczy także kosztów postępowania zażaleniowego w postępowaniu zabezpieczającym (art. 741 § 1 i 2 k.p.c.), które również zostały uregulowane odrębnie (§ 10 ust. 2 rozp. opł. adw.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę o treści jak w sentencji.

Ireneusz Kunicki Adam Doliwa Kamil Zaradkiewicz

(E.C.)

[r.g.]